

Кирило Віталійович ЯШКОВ,
курсант 3 курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки ФПФОДР
к..ю.н., доцент
Наталя Валеріївна ПАВЛОВА

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ОБШУКУ

Надзвичайно актуальним питанням завжди було і залишається дослідження слідчих (розшукових) дій (далі – СРД) в кримінальному процесі України. Надзвичайно важливим та малодослідженим питанням залишається процес забезпечення безпеки під час проведення СРД, в нашому випадку – обшуку.

Гадаємо, що варто почати саме з визначення законодавчого та доктринального значення поняття обшуку.

Обшук - це слідча (розшукова) дія, спрямована на обов'язкову перевірку територій, приміщень, тіла людини, його одягу та особистих речей, яке здійснюється в рамках кримінально-процесуального закону, затвердженого цією особою з дотриманням гарантії закону і законних інтересів громадян і юридичних осіб при розшуку (ідентифікації) і вилучення (затримання) конкретних джерел доказів (матеріальних об'єктів), які можуть мати відношення до справи. Пошук також може бути виконаний при пошуку людини, трупа або частини пошуку. Відповідно до кримінально-процесуальним законодавством проводяться обшуки для виявлення і реєстрації інформації про обставини кримінального злочину, розшуку кримінального злочину або майна [1, с.33].

На нашу думку, однією з найважливіших та об'ємних СРД є саме обшук. Варто відзначити, що в ході розслідування та розкриття злочинів має бути виданий дозвіл на обшук, зокрема - ухвала слідчого судді, яка є обов'язковою для осіб, щодо яких він проводиться та без чого неможливе проведення даної СРД.

З аналізу положень КПК України випливає, що існує три види обшуків:

- а) обшук будинку (житла);
- б) обшук іншого володіння особи;
- в) обшук особи [2].

Клопотання про проведення обшуку повинно включати в себе оригінали або копії документів та інших матеріалів, використаних слідчим, прокурором для обґрунтування мотивування даного клопотання, а також виписку з Єдиного реєстру досудового розслідування у кримінальному провадженні, по якому дане клопотання зроблено.

Фактичною основою для обшуку є наявність достатньої інформації, щоб вказати, що він може досягти своєї мети. До того ж, обшук також проводиться при наявності достатніх доказів того, що люди, труп або речові докази можуть знаходитися саме в певній кімнаті або місці [3, с.72].

Такі дані можуть бути отримані в ході розслідування і утримуватися в матеріалах кримінального провадження (в показаннях та інших повідомленнях громадян і посадових осіб, заявах, поясненнях, звітах), в протоколах слідчого розслідування, негласних слідчих (розшукових) дій і т. д. Ці дані також можуть бути отримані за допомогою оперативно-розшукових заходів. Важливо відзначити, що докази, за якими проводиться обшук, повинні відповідати вимогам принципів належності та допустимості (статті 86-88 КПК) [4, с.97].

Тепер перейдемо до процесу забезпечення безпеки під час проведення обшуку.

Дане питання регламентоване чинним КПК та ЗУ «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

У ст. 7 КПК визначено засади кримінального провадження, однією з яких (п. 5) передбачено забезпечення права на свободу й особисту недоторканість. Щодо забезпечення безпеки суб'єктів кримінального провадження, зокрема на стадії досудового розслідування, таких як свідок, потерпілий та ін., саме поняття «забезпечення безпеки» не визначено й не конкретизовано, а в загальному «розпорошено» (на відміну від попереднього КПК – статті 52–1, 52–2 й ін.) по різних статтях нового КПК. У п. 5 ст. 56 КПК, наприклад, передбачено, що потерпілий, за наявності відповідних підстав, має право на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та життя. Також загалом питання забезпечення безпеки свідка вирішує й п. 8 ст. 66 КПК, що свідок має право заявляти клопотання у випадках, передбачених законом. Аналогічна позиція законодавця закріплена і в п. 4 ст. 68, п. 7 ст. 69, п. 6 ст. 71 КПК, відповідно, щодо перекладача, експерта, спеціаліста.

Статтею 42 чинного КПК передбачено, що підозрюваний, обвинувачений має право заявляти клопотання про забезпечення безпеки щодо себе самого, членів сім'ї, майна, житла тощо.

З цієї дефініції ми бачимо, що процес забезпечення безпеки підозрюваного закріплений в КПК, але чіткого визначення його процесу немає.

Тому вся відповідальність за хід обшуку та забезпечення безпеки підозрюваного покладається на слідчого, оперативних співробітників та криміналіста.

Таким чином, вивчаючи це питання, можемо зробити висновок, що обшук, як СРД, можливо, є найбільш важливим інститутом збирання доказів під час досудового розслідування. Зрештою, інформація, отримана співробітниками правоохоронних органів під час обшуку, є дуже цінною за своїм характером і

дозволяє швидше збирати всі необхідні докази для швидкого розслідування кримінальних правопорушень.

Також убачається, що поняття «забезпечення безпеки» в кримінальному провадженні та на досудових його стадіях, зокрема, потребує законодавчої конкретизації саме в Кримінальному процесуальному кодексі України, котрий повинен визначити й порядок забезпечення безпеки, зокрема таких суб'єктів, як заявник, потерпілий, свідок та інші. Порядок же здійснення нагляду за додержанням законності – галузевим наказом Генерального прокурора України.

Перелік використаних джерел

1. Капліна О.В. Проблеми нормативного регулювання та практики проведення обшуку під час кримінального провадження. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право», № 2(12). 2015. С. 30-38.*
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 : станом на 17.03.2021. *Відомості Верховної Ради України, 2021, № 9-10, №11-12, №13, ст. 88.* URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 19.05.2021)
3. Коваленко Є.Г. Кримінальний процес України: Підручник / Є.Г. Коваленко, В.Т. Маляренко. Київ : Юрінком Інтер, 2006. С. 704 .
4. Комарова М.В. Правова регламентація поняття «Обшук». *«Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети»;* Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (м. Одеса, Україна, 22-23 січня 2016 р.). Одеса, 2016. С. 97-100.